

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Анжелика Спасова Велкова - Монова, д.м.н.

за дисертационен труд на докторант Росица Антониева Стоилова
на тема **„Научно-базирано измерване на резултати от проведено
логопедично въздействие при заекване”**

за придобиване на образователна и научна степен “Доктор”,

Научен ръководител: проф. д-р Добринка Георгиева

Със заповед № 461 от 24.02.2020 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ съм определена за член на Научно жури по процедура за защита на дисертационен труд на Росица Антониева Стоилова, редовен докторант по докторска програма „Логопедия“, професионално направление 7.4 Обществено здраве, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт. На първо заседание на Научното жури ми е възложено да изготвя становище.

Дисертационният труд на Росица Стоилова е написан в общ обем от 105 стр. Работата е структурирана с увод, три глави, изводи и препоръки. Текстът е онагледен с 19 таблици, 5 фигури, 2 диаграми и 5 приложения. Използвани са 182 литературни източника, от които 11 на кирилица и 171 - на латиница.

Заекването е най-честото нарушение на плавността на речта. То засяга негативно комуникацията на индивида, но също така повлиява негативно психичното здраве, социалната адаптация и функциониране. Заекването при възрастни лица поставя редица проблеми по отношение на лечението. Комплексното и ефективно лечение има за цел да подобри не само плавността на речта, но и самочувствието, социалната реализация и цялостното качество на живот на пациентите. Обективно се налага необходимостта в логопедичната практика да се прилагат ефективни терапевтични методи, базирани на научни доказателства. Това прави темата на дисертационния труд на Росица Стоилова актуална и много полезна, както за практиката, така и за обучението по логопедия.

Литературният обзор е високоинформативен, отлично структуриран и демонстрира добро познаване на теоретичната рамка и научните изследвания на проблема. Докторантката обособява своите анализи на литературата в три части. В първата тя разглежда научни определения за заекването, отразяващи различни подходи към неговата същност. Обсъдени са възможностите на ICF

моделът като обобщаваща аналитична рамка, представяща комплексността на заекването и многоаспектните му въздействия върху здравето и социалното функциониране на човека.

Във втората част на литературния обзор, въз основа на съвременни литературни публикации, Росица Стоилова е направила преглед на концепцията за логопедична практика, базирана на доказателства. Докторантката е обосновала клиничната необходимост за избор на терапевтична интервенция с научно доказана ефективност, която, освен това, да интегрира успешно професионалния опит на логопеда и гледната точка на пациента. Представени са критериите и нивата на достоверност на научните доказателства, прилагани в клиничната практика.

В третата част докторантката дискутира различните терапевтични подходи при заекване на възрастни лица и научно-обоснованите методи за оценка на получените от тях резултати. Представени са предимствата на техниката на удължената реч. Разгледани са различните аспекти на оценката на резултатите от терапията. Обзорът завършва с правилно формулирани изводи относно все още неизяснените аспекти на съвременната концепция за практика, базирана на доказателства и необходимостта тя да бъде въведена като ежедневен подход в работата на логопедите.

Направеният от Р. Стоилова теоретичен анализ на съвременното състояние на проблема обосновава както целите и задачите на дисертационната разработка, така и избора на изследователската методология.

Дисертационния труд има формулирани две цели – първата е по-скоро образователна и е свързана с участието на студенти от бакалавърските и магистърски програми по логопедия в ЮЗУ в овладяването и прилагането на използваната основна терапевтична техника. Втората цел е научна и е свързана със същността на научното изследване. Приемам тази цел за основна, тъй като поставените 4 изследователски задачи са логично свързани с нея и водят до нейното изпълнение. Една от задачите е приложно-практическа. В дисертационния труд се проверяват две хипотези, които са правилно и ясно формулирани.

Методиката на научното изследване е комплексна, включваща разнообразие от общонаучни, клинични, психометрични и статистически методи, подходящо подбрана за реализиране на поставената цел. Проведена е интензивна клиникотерапевтична интервенция по адаптиран модел на австралийската програма „The La Trobe Intensive Prolonged Speech Program: student delivered treatment for adults“ на 12 възрастни лица със заекване. Тя реализира подходът за практика, базирана на доказателства, като всеки етап от проучването е предварително планиран като процес, резултати и оценка.

Лицата са проследени за 3 години и са отчетени както непосредствените, така и дългосрочните резултати по отношение на заекването и плавността на речта, на самочувствието и други сфери от качеството на живот. Чрез проследяването на кохортата лица са решени методологичните проблеми за индивидуалното вариране, а за сравнение на резултатите са използвани такива от чуждестранни проучвания със същата методология. Инструментариумът на проучването е разнообразен и включва скала за оценка плавността на речта, валидизирани въпросници за оценка на удовлетвореността на лицата със заекване от интензивната терапия, както и за оценка на специфични аспекти от качеството на живот. Използвани са адекватни статистически методи на анализ.

Резултатите от проучването представят динамиката на използваните параметри за оценка на ефектите от интензивната терапия при лицата със заекване. Те са обобщени в информативни таблици и графични изображения. Избраните подходящи измерители за оценка позволяват да се уловят както промени, демонстрирани в контролираните условия на терапевтичната среда, така и в домашни условия в ежедневието на лицата. Проследяването им преди и непосредствено след интензивната терапия, както и в дългосрочен план отчита ефектите на психологически и други фактори, влияещи върху заекването. Проучването показва подобряване на лицата със съществено намаляване на процента срички със заекване, включително и на 18 и 36 м. след терапията. Положителни резултати по отношение на естественото звучене на речта са получени непосредствено след интервенцията и в дългосрочен аспект.

В изпълнение на поставената задача за оценка на участието на студентите в интервенцията и за определяне на удовлетвореността на лицата със заекване от проведената терапия, докторантката прави сравнение на собствените резултати с тези от други проучвания. Три от въпросите анализират сравнително самооценката на лицата преди и след провеждане на терапията. Установени са висока удовлетвореност на участниците от работата със студентите, от процеса на усвояване на новата техника, от самата техника и от нейните положителни ефекти по отношение на заекването.

Една от силните страни на дисертационната разработка е използването на диагностичния инструмент OASES-A преди и непосредствено след проведената интензивна терапия за оценка на някои специфични аспекти от качеството на живот при заекване. Отчетени са: позитивни влияния от усвоената техника за удължаване на речта върху плавността; ограничаване на негативните емоции, свързани със заекването – тревожност, безпокойство, срам; подобряване на комуникативните способности и качеството на живот.

Изводите, които докторантката формулира, представляват обобщения на резултатите от поставените научни задачи и вярно ги отразяват. Техният брой

би могъл да се намали, тъй като част от тях повтарят заключенията към всяка задача в текста.

Дисертационният труд на Росица Стоилова се отличава с иновативен и оригинален характер. Той прилага принципите на един съвременен подход – практика, базирана на научни доказателства, към клиничната работа в логопедията, като ги съчетава с иновативни образователни цели. Проведеното проучване прилага за пръв път в страната адаптирана авторска програма, осъществена от студенти, при внимателно планиране на интервенцията и използване на комплексна методика за оценка на нейните ефекти. Изследването на влиянието на интервенцията върху качеството на живот на лицата със заекване осигурява отчитане на перспективата на пациента в терапевтичния процес и представя научни доказателства, че това повишава неговата ефективност. Методологичните приноси на дисертационния труд са безспорни. Те са свидетелство за прецизност и отговорност на докторантката към валидността на научното изследване.

Резултатите от дисертационния труд на Росица Стоилова са популяризирани сред специализираната научна общност чрез 3 научни публикации на английски език. Една от публикациите е в международно научно списание, индексирано в Scopus, със SJR 0,283. Основни резултати от дисертационния труд са представени и в три научни съобщения на научни форуми в чужбина.

Дисертационният труд на Росица Стоилова демонстрира добър академичен стил на изразяване, с отлични аналитични разсъждения и прецизно представени резултати. Позволявам си да отправя забележка към докторантката по отношение на използването в текста на редица чуждици, които успешно и благозвучно може да замени със синоними на български език.

Авторефератът вярно и точно отразява структурата и съдържането на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационният труд на Росица Антониева Стоилова е завършено научно изследване с актуална тема, комплексна съвременна методология, достоверни изводи и практически препоръки за въвеждане на нов, базиран на доказателства подход в клиничната работа с възрастни лица със заекване. Дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България, Правилника за неговото приложение и на Вътрешните правила за РАС на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за придобиване на образователната и научна степен “доктор”. Давам положителна оценка и

убедено препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор” по научната специалност „Логопедия” на Росица Стоилова.

Изготвил становището:

проф. д-р А. Велкова-Монова, д.м.н.

15.04.2020 г.

STATEMENT

by

Prof. Angelika Spasova Velkova – Monova, MD, PhD, DMSc

on

a dissertation for obtaining a PhD degree

AUTHORED BY:

Rositsa Antonieva Stoilova

Dissertation topic: Research-Based Measuring of the Stuttering Treatment

Outcomes

Supervisor: Prof. Dobrinka Georgieva, PhD

By Ordinance 461/24.02.2020 by the Rector of South-West University "Neofit Rilski" (SWU) I was appointed as member of the Scientific Jury on the procedure for the dissertation work of Rositsa Antonieva Stoilova, a full-time doctoral student in the doctoral program of "Logopedics" at SWU, professional area 7.4 "Public Health", higher education field 7 "Healthcare and Sports".

At the first meeting of the Scientific Jury, I was instructed to prepare this opinion.

The dissertation work of Rositsa Stoilova is written in a total volume of 105 pages. The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, and recommendations. The text is illustrated with 19 tables, 5 figures, 2 diagrams and 5 appendices. The reference list consists of 182 sources - 11 of them in Cyrillic and 171 in Latin.

Stuttering is the most common fluency disorder. It negatively affects the individual's communication, mental health, social adaptation and functioning. Stuttering in adults poses a many treatment problems. The integrated and effective treatment aims to improve not only the speech fluency, but also the self-esteem, social realization and the overall quality of life of the persons who stutter. There is an objective need for the use of effective and evidence-based therapeutic methods in Logopedics. This makes the topic of Rositsa Stoilova's dissertation relevant and very useful for both the practice and the education in Logopedics.

The literature review is highly informative, well-structured and demonstrates a good knowledge of the theoretical framework and research on the problem. The doctoral student sets out her analysis of the literature in three parts. In the first part, she examines the scientific definitions of stuttering, reflecting different approaches to its nature. The resources of the ICF model as a summarizing analytical framework representing the complexity of stuttering and its multidimensional effects on human health and social functioning are discussed.

In the second part of the literature review, based on contemporary research, Rositsa Stoilova reviewed the concept of evidence-based practice in Logopedics. The doctoral student has substantiated the clinical need to choose a therapeutic intervention with scientifically proven efficacy, which, moreover, successfully integrates the professional experience of the speech therapist and the patient's perspective. The criteria and levels of credibility of the scientific evidence applied in clinical practice are presented.

In the third part, the doctoral student discusses the different therapeutic approaches for stuttering in adults and the science-based methods for evaluating the obtained results. The advantages of the prolonged-speech are presented. The different aspects of therapeutic results assessment are discussed. The review completes with well-formulated conclusions on still-unexplained aspects of the modern concept of evidence-based practice and the need to introduce it as a routine approach in the practice of speech therapists.

The theoretical analysis made by Rositsa Stoilova of the present state of the problem by substantiates both the goals and the tasks of the dissertation work and the choice of the research methodology.

The dissertation has two formulated goals - the first is rather educational and is related to the participation of students from the bachelor's and master's programs in Logopedics at SWU in mastering and applying the basic therapeutic technique. The second objective is scientific and relates to the nature of the research. I consider this objective essential, as the 4 research tasks are logically linked to it and lead to its completion. One of the tasks is applied and practical. Two hypotheses are tested in the thesis, which are correctly formulated.

The research methodology is complex, including a variety of general scientific, clinical, psychometric and statistical methods, appropriately selected to achieve the goal. An intensive clinical program was carried out by using an adapted model of the Australian program "The La Trobe Intensive Prolonged Speech

Program: student delivered treatment for adults" for 12 adults who stutter. It implements an evidence-based practice approach. Each stage of the study is pre-planned in terms of processes, results and evaluation.

The individuals were examined for 3 years. Reported are both immediate and long-term results on the speech fluency and the stuttering severity, self-esteem and other areas of the quality of life. The methodological problems for individual variation were solved by tracking the cohort and by comparing the results from foreign studies that applied the same methodology. The study tools are diverse and include a scale for speech fluency assessment, validated questionnaires for evaluation of participants' satisfaction from the therapy and a tool for evaluation of specific aspects of the quality of life. Adequate statistical methods for analysis were used.

The results of the study represent the dynamics of the parameters used to evaluate the effects of the intensive therapy on the participants. They are summarized in tables and graphics. The appropriate assessment measures allow to capture both the changes demonstrated in the clinic conditions and at home in the daily life of the participants. The monitoring before and immediately after the therapy, as well as in the long term, takes into account the effects of psychological and other factors, which affect the stuttering. The study showed improvement in the individuals with a significant reduction in the stuttering severity, including 18 and 36 months after the therapy. Positive results concerning the speech naturalness were obtained immediately after and in the long term after the end of the therapy.

In pursuit of the task of assessing the students' involvement in the program and determining the participant's satisfaction from the therapy, the doctoral student compares her results with those of other studies. Three of the questions analyzed in a comparative plan the self-assessment of the participants before and after the therapy. High satisfaction of the participants with working with the students, the process of mastering the new technique, the technique itself and its positive effects on stuttering are established.

One of the strengths of the dissertation is the use of the OASES-A diagnostic tool before and immediately after the therapy to evaluate some specific aspects of stuttering in terms of quality of life. The following were reported: positive effects on the fluency from the use of the prolonged-speech technique; limiting the negative emotions associated with stuttering - anxiety, shame; improving communication skills and quality of life.

The conclusions the doctoral student formulates are summaries of the results of the assigned scientific tasks and reflect them correctly. Their numbers could be reduced as some of them repeat the conclusions from each task in the text.

The dissertation work of Rositsa Stoilova is distinguishing by its innovative and original character. It applies the principles of a modern and evidence-based approach to Logopedics, combining them with innovative educational goals. The study applied for the first time in Bulgaria an adapted author's program implemented by students, with a careful planning of the therapy and the use of a complex methodology for evaluating its effects. The study of the impact of therapy on quality of life of the participants provides consideration of the patient's perspective in the therapeutic process and provides scientific evidence that it enhances therapeutic effectiveness. The methodological contributions of the dissertation are indisputable. They are a testament to the doctoral student's precision and responsibility for the validity of the research.

The results of Rositsa Stoilova's dissertation work were popularized among the specialized scientific community through 3 scientific publications in English. One of the publications is in an international scientific journal, indexed in Scopus, with an SJR of 0.283. The main results of the dissertation are presented in three scientific reports at scientific forums abroad.

The dissertation work of Rositsa Stoilova demonstrates a good academic style of expression, with excellent analytical reasoning and precisely presented results. I allow myself to comment on the doctoral student regarding the use in the text of several borrowing words, which she can successfully and soundly replace with synonyms in Bulgarian.

The dissertation's summary accurately reflects the structure and content of the dissertation.

CONCLUSION:

The dissertation of Rositsa Antonieva Stoilova is a completed research with an actual and up-to-date topic, a complex modern methodology, reliable conclusions and practical recommendations for the introduction of a new, evidence-based approach in the clinical work with adults who stutter. The dissertation work meets the requirements of the Act for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Rules for the Implementation of the Act for the

Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Internal rules for the conditions and procedures for acquiring and holding academic degrees and positions of South-West University “Neofit Rilski”.

I give a positive evaluation and strongly recommend the honorable members of the Scientific Jury to award the educational and scientific degree "Doctor" in the academic field "Logopedics" to Rositsa Stoilova.

The statement is authored by:

Prof. A. Velkova – Monova, MD, PhD, DMSc

15.04.2020